

Можда би узрок требало тражити и у тадашњем положају жене, стране нижим људским бићем, неразумном, лакомисленом, тврдоглавом, склоном греху, чак нечистом, према томе подобном да се поведе за Баволом. Змија — зли дух навела је жену на први грех.

7. Најзад писац објашњава појаву да сва лица која се испитују у овим процесима, у Хрватској и једнако у свим другим земљама у којима се поступак водио, дају одговоре потпуно у складу са схватањима теолошке демонологије и схватањима правника оног времена: о справљању и употреби чаробних средстава, скупљању на гозбе, летењу, оргијању, попом општењу са Баволом и особинама тог општења, средствима којима се задобија или сузбија моћ Бавола, начин одрицања од бога и вршења светогрђа, облицима у којима се Баво јавља, начину обавезивања Баволу и сл. Мањи део тих одговора потиче из народног веровања, а све остало из стереотипног списка питања који је испитивач саставио на „научној“ бази, по априорној оцени шта се окривљеном може ставити на терет, за која је окривљени видео шта треба да одговори, и на мукама и давао такве одговоре.

8. Збирка докумената о прогону чаробника у Европи и о прогону чаробњака у Хрватској, заузима више од половине књиге. За Европу документа су највећим делом преузета из књиге Josepha Hansena: „Quellen und Untersuchungen zur Geschichte des Hexenwahn“ — Bonn 1901, За Хрватску из „Старина“ Југословенске академије знаности и умјетности, „Вјесника“ кр. хрватско-славонско-далматинског земаљског архива, „Momentum historico-iuridica Slavonum meridionalium“ и Ивана Ткалчића „Повјесних споменика града Загреба“. Документа обухватају нормативна акта, судске списе, делове из књига оног времена, преведене са латинског, немачког и француског на наш језик од групе веома стручних преводаца, и пропраћене напоменама и уводним текстовима писца, који су некад мале расправе. Међу документима има изванредан број оних које је писац сам пронашао односно одабрао и овде објавио. Документа на старохрватском, кајкавском дата су на савременом језику. Цео посао урађен је са највећом савесношћу и у сваком погледу изврсно. За сваки документ забележено је на коме је језику, где се чува оригинал, да ли је и где раније објављен, и дат је превод. Вредност ове одличне збирке мислимо да би само порасла да су у њу у већем броју унета документа (прописи и пресуде) са подручја Француске и са подручја Мађарске, са којом је Хрватска имала тесне и дугогодишње везе, на које и аутор указује.

Рад проф. Бајера, по тачности и сажетости историјских излагања, анализи друштвених појава и правних института, закључцима о њиховим узроцима, и по брижљивости у приређивању извора, — представља изузетно вредно дело наше послератне историјско-правне књижевности. Мислимо да то бар сада код његовог другог издања треба истаћи.

Др Тихомир Васиљевић

Др Борис Визнер: ГРАЂАНСКО ПРАВО У ТЕОРИЈИ И ПРАКСИ, Друго прерађено и допуњено издање, Књига трећа, Ријека, 1969.

У издању писца, после друге књиге Грађанског права у теорији и пракси — Наследно право (Осијек, 1967, стр. 542), изашла је из штампе крајем 1969. године трећа књига, под истим насловом, која обухвата Стварно и Облигационо право. Тако је аутор одржао своје обећање дато у првој књизи, да у знатно проширеном обиму (уместо у једној у три књиге) изложи све институте грађанског права. Ова, трећа књига, која садржи статику и динамику грађанског права, јесте, логично, и најобимнија (1375 страна).

Први део ове књиге обухвата стварна права (страна 1—435). После уводних разматрања, писац је у четири одсека изложио материју државине (поседа), својине (власништва), заложног права и права службености (служности). У глави посвећеној својини, говорећи о стицању својине на некретнинама, писац је дао неопходно потребна знања о земљишним књигама.

Други део садржи обвезно (облигационо) право. И овде је, после уводних разматрања (појам обвезног права, обвезноправног односа, тражбине и обвезе, основних карактеристика облигационог права, врста обвеза и извора облигационог права), аутор најпре изложио изворе облигација (обвезне уговоре, једнострану изјаву воље, проузроковање штете, неосновано богаћење, пословодство без налога, употребу ствари у корист трећег лица без потребне основности, закон), а потом преиначење и престанак обвеза. У посебном делу изложени су најглавнији обвезни уговори (купо-продаја, замена, даровање, посудба, најам и закуп, чување, зајам, дело и ортаклук).

На крају, у додатку, из практичних разлога, изложени су најчешћи и најважнији радни и стамбени спорови. Обраду ових материја извршили су, како наводи сам писац у напомени уз ову књигу, због временске оскудице и преоптерећености писца, наши познати правници Буро Павић (стамбене спорове), Маријан Северинац и Хрвоје Момчиловић (радне спорове).

Ова веома обимна књига (Стварно право на 435 страна, а Облигационо право на 719 страна), поред две досад објављене књиге, представља веома обухватан и потпун приказ нашег грађанског права. Може се приговорити писцу да поглављу о радним односима није било места у излагању материје грађанског права (додатак, страна 1171—1258), јер по савременим схватањима, која су у нас владајућа, радно право је посебна грана права, а Радно право посебна научна дисциплина, која се бави и радним споровима. Међутим, то се може разумети и оправдати ако се има у виду да је објављивању и ове књиге био основни циљ, по речима самог писца, да се омогући правницима што је могуће лакша и правилнија примена грађанскоправних и њима сродних института. А радноправни односи су доста дуго сматрани грађанскоправним односима.

Писац је у својим настојањима да омогући правницима, не само неискусним већ и оним искуснијим, лакшу и правилнију примену грађанскоправних института потпуно успео. Као и прве две књиге, трећа књига писана је сажето али јасно, једноставно али веома стручно. Писац, искусан правник (дугогодишњи судија и адвокат, сада председник суда у Малом Лошињу) очигледно је писао ову књигу без претензија да створи научно дело, користећи, како сам наводи, углавном домаћу џбеничку књижевност. Он је у потпуности и прецизно изложио материју стварног и облигационог права усвајајући углавном теоријска становишта наше савремене правне науке. Притом је увек наводио одговарајућа правна правила бившег ОГЗ-а и СГЗ-а, Опште узансе, као и одлуке наших врховних судова. Треба нарочито истаћи, јер то заиста представља велику предност ове књиге, као и раније две, што су на одговарајућим местима дати практични обрасци разних тужби, предлога, судских решења итд., што ће бити од користи многим, нарочито млађим правницима.

Техничка опрема књиге је на завидној висини, за разлику од многих наших џбеника (књига је повезана у платно, штампана на бездрвној хартији у „Ријечкој тискарни“ — Ријека, у издању писца), на чему треба честитати и штампару, и издавачу и онима који су помогли издавање ове корисне књиге (скупштина Општине Мали Лошињ и Општине Ријека).